

TOELATING OM BRUGS KARTUIZER TERUG NAAR
KLOOSTER TE BRENGEN (1548).

Men weet dat de uitvoering van de richtlijnen van het Concilie van Trente vooral in de eerste helft van de zeventiende eeuw een grote Contra-Reformatietijd heeft ingeluid in Vlaanderen; daarmee werd ook in vele kloosters orde op zaken gebracht. Veel complexer echter is de interne situatie geweest van vele reguliere en seculiere instellingen bij het begin van de Reformatietijd, tijdens de opkomst dus van de verschillende protestantse stromingen in de eerste helft van de zestiende eeuw. Daarbij moet men ook ten zeerste rekening houden met de soms diepgaande hervormende maatregelen van de katholieke instellingen zelf die de vele wantoestanden uit de wereld poogden te helpen of, in ieder geval, uit hun abdij of klooster te bannen. Men zal dan vaak constateren dat niet alleen en zelfs niet zozeer de protestantse invloeden maar wel de spanningen in de kloostergemeenschappen tussen een strenge of een meer lakse toepassing van de orderegels voor soms langdurende tribulaties zorgden en als dusdanig toch een echte vernieuwing onmogelijk maakten. Eén van de gevolgen van de hierboven geschetste situaties was soms het vluchten uit het klooster door één of meer ordegenoten, al dan niet aangetrokken door de protestantse leerstellingen. Onlangs werd dit nog vastgesteld voor de abdij van Oudenburg in de jaren 1550-1568 (1).

Een dergelijk voorbeeld biedt wellicht ook Jérôme Vandena Straete, voortvluchtig broeder uit het kartuizerklooster *buiten* Brugge (2). Uit de tekst van een bewaard gebleven uitspraak van de Brusselse Geheime Raad blijkt immers dat een rekwest werd ingediend door de prior en het klooster van de vermelde kartuizers om toelating te verkrijgen om hun gevluchte ordegenoot terug naar hun gemeenschap te brengen (3). Daaruit blijkt dus overduidelijk

(1) M. BAELDE, *Een abtsverkiezing te Oudenburg in 1568*, in: *Sint-Arnoldus en de Sint-Pietersabdij te Oudenburg (1084-1984)*. Oudenburg, 1984, blz. 55-60.

(2) Het klooster was gelegen eerst te St. Kruis-Brugge. Een recente en uitstekende studie over de kartuizers binnen Brugge is van de auteurs J.P. ESTHER, J. DE GRAUWE en V. DESMET, *Het Kartuizerklooster binnen Brugge*. Uitgaven West-Vlaamse Gidsenkring, Brugge, 1980. J. DE GRAUWE, *Monasticon Belge, III*, blz. 1191-1230 behandelt het Kartuizerklooster Genadedal te St. Kruis Brugge.

(3) Die Prior was Pieter Rughe van Hoorn; *op. cit.*, blz. 26

dat men niet zomaar bepaalde misbruiken in de kloosters kon dulden en dat daarvoor ook de toelating en dus de hulp van de wereldlijke overheid werd ingeroepen.

Het verzoekschrift werd op 24 oktober 1548 door de Geheime Raad gunstig bekeken; toelating werd verstrekt de genoemde broeder Jérôme aan te houden en hem terug te voeren naar het klooster *pour en faire bonne garde requise* (4). De aanhouding mocht geschieden op gelijk welke plaats tenzij *que ce fust lieu sainte*, waardoor het asielrecht dus moest worden gerespecteerd. Daarbij wordt eveneens geëist dat vooraf nog toelating moest worden gevraagd aan de priot *du cloistre des frères du tiers ordre de Bruges*, aangezien het gerucht de ronde deed dat de genoemde Jérôme aldaar een onderkomen had gevonden.

Over de uitvoering is niets bekend. Alleen is het merkwaardig dat Jan van Ieper, een latere prior van het kartuizerklooster *binnen* Brugge, eind 1580 ook afvallig werd, tijdens het calvinistisch bestuur, dus tussen 1578 tot 1584 (5).

Ter vergelijking van het hierboven beschreven geval mag wellicht ook gewezen worden op een gelijkaardig ingrijpen in diezelfde periode, aan de andere zijde van Brugge ten opzichte van een Benedictijnerbroeder. Op 15 december 1543 werd geordonneerd door de schepenen van het Brugse Vrije *te halene broeder Gillis Hackaert, hem vreemt hebbende uut zijn clooster* (van Sint Andries bij Brugge) *ende hem draghende in weerlycken habytten, tzy uuten huyze van zyne vader ofte elders, ende hem weder te leveren in zyn clooster* (6).

M. BAELDE

(4) Brussel, Algemeen Rijksarchief, *Oostenrijkse Geheime Raad*, nr. 672, fo 51.

(5) Zie J.P. ESTHER e.a., *op. cit.*, blz. 31.

(6) L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutume du Franc de Bruges*, deel 2, (1879), blz. 625.

Volkszeg uit de streek van Diksmuide:

Keiem, Beerst en Leke,
Drie kleintjes in een reke.